

MATERIAL INFORMATIV DIN CADRUL CAMPANIILOR DE EDUCAȚIE ANTICORUPȚIE

Definirea eticii și integrității

Etica, provine ca termen din lb.greacă (datină, obicei). Ea este una din principalele ramuri ale filosofiei și se ocupă cu cercetarea problemelor de ordin moral, încercând să livreze răspunsuri la întrebări precum: ce este binele/răul? cum trebuie să ne comportăm?

Conform Dicționarului Explicativ al Limbii Române, **etica**, este știința care se ocupă cu studiul teoretic al valorilor și al condiției umane, din perspectiva principiilor morale, și cu rolul acestora în viața socială. Totodată ea cuprinde **totalitatea normelor de conduită morală** care reglementează relațiile dintre oameni precum și atitudinea lor față de societate, față de o anumită clasă socială, de stat, de patrie, de familie etc. La baza moralei stau principiile demnității, responsabilității, libertății, solidarității, dreptății și carității.

Deontologia, conform Dicționarului Explicativ al Limbii Române, reprezintă doctrina privitoare la normele de conduită și la obligațiile etice ale unei profesii. Sintagma deontologie provine ca termen din lb.greacă, respectiv *deontos* care înseamnă ceea ce se cuvine și *logos* care înseamnă știință.

Deontologia profesională, în general, desemnează totalitatea normelor de conduită, cu privire la exercitarea unei profesii de genul: cadru didactic, medic, avocat, procuror, judecător etc. Normele de deontologie profesională sintetizează experiența unei profesii și stabilesc reguli stricte și certe cu privire la exercitarea profesiei respective în societate. Aceste norme se regăsesc în instrucțiuni, statute, coduri etc., adoptate de autoritățile internaționale și naționale abilitate. Normele de deontologie profesională, în sens general, nu prevăd sancțiuni. Ele recomandări care au în substanța lor norme juridice. Atunci când normele deontologice sunt încălcate și prin nesocotirea lor sunt afectate valorile apărute prin drept, ele sunt sancționate de către stat, devenind astfel norme juridice

Etica în afaceri, studiază principiile și regulile care trebuie să guverneze procesele manageriale și conduita corectă în afaceri. Acest lucru este foarte dificil. Să spui ce este etic sau nu în afaceri, este o chestiune interpretativă. Standardele morale diferă de la un individ la altul, de la o comunitate la alta, în funcție de sistemele etice de viață, de valorile sau de prioritățile pe care se fundamentează. Cert este că etica în afaceri se bazează pe corectitudine, sinceritate, respectarea cuvântului dat, capacitatea de a funcționa eficient pe piață

în corespundere cu legislația în vigoare, regulile și tradițiile formate. Ea presupune stima intereselor nu numai a propriei firme, dar și a partenerilor, consumatorilor și societății în ansamblu. Lupta concurențială este binevenită dar concurența trebuie să aibe limitele ei. Deseori vedem cum sunt stabilite diverse sancțiuni de către a ei abilitați în acest sens, în sarcina celor care se fac vinovați de utilizarea unor politici concurențiale incorecte.

Etica profesională reprezintă reflecția asupra aspectelor morale ale problemelor ridicate de domenii particulare cum ar fi: medicină, educație, învățământ, afaceri publice, justiție, asistența socială, massmedia etc. Mai exact, etica profesională este o parte a științei etice, care studiază specificul manifestării moralei în activitatea profesională. Alături de principiile morale general umane (bine, rău, datorie, libertate, responsabilitate, dreptate, echitate, cinste, sinceritate, demnitate etc.), în procesul de muncă se formează și cerințe speciale, înglobate în conceptul morala de muncă, prin care se înțelege totalitatea normelor elaborate în experiența de viață a oamenilor și care permit ca activitatea de muncă să devină socialmente importantă. Morala de muncă este parte din activitatea profesională.

Responsabilitatea socială corporativă reprezintă ansamblul acțiunilor, principiilor și practicilor prin care o companie se implică într-o societate, cu scopul de a asigura un impact pozitiv al activității sale și de a contribui la dezvoltarea acelei societăți.

Integritatea este un concept care vorbește despre acțiuni consecvente, conform valorilor, metodelor și elementelor de măsură, precum și de raportare la principii și așteptări care pot fi verificate prin rezultate. În etică – integritatea este considerată ca onestitate și corectitudine, și este evaluată prin acuratețea acțiunilor cuiva. Așadar, integritatea este opusul unor metehne cum ar fi: inconsecvența, ipocrizia sau falsitatea. Integritatea exprimă virtuțile, trăirile și aplicarea convingerilor, fără discrepanțe între afirmații și exemplul trăirii personale. Originea cuvântului “integritate” derivă din adjectivul Latin “integer” (întreg, complet), și în acest context se referă la totalitatea calităților unui individ, exprimate prin onestitate și consecvență de caracter. Când cineva face aluzie la lipsa de integritate a altei persoane, acea persoană se erijează într-un judecător care consideră că deține aceste calități pe care le implică “integritatea”, și ca atare, judecata lui/ei este un act în conformitate cu propriile convingeri și cu valorile pe care pretinde că le posedă și le practică în acel moment. Pentru evaluarea corectă a integrității unei persoane, a unui sistem sau a unei organizații, este necesar un sistem de valori și principii, cu o exprimare simplă, dar și corectă în același timp. Lipsa unui sistem de valori și principii poate devia în afirmații abstracte care, foarte ușor pot fi interpretate greșit de către oricine.

Integritatea ca autonomie personală presupune, potrivit filozofului german Immanuel Kant, să acționezi *întotdeauna astfel încât să tratezi umanitatea, atât în persoana ta, cât și a altora, întotdeauna ca scop în sine și niciodată numai ca mijloc.* Din această perspectivă, integritatea devine o

condiție restrictivă necesară ce se aplică asupra sistemelor de reguli instituționale. Fiecare ființă umană are o demnitate și un statut moral.

În cadrul **O.S.G.G Nr. 600/2018 privind aprobarea Codului controlului intern managerial al entităților publice** se regăsesc 16 standarde de control intern managerial la entitățile publice, grupate pe cinci elemente cheie: mediul de control, performanțe și managementul riscului, activități de control, informarea și comunicarea, evaluare și audit. **Standardul I- Etica și integritatea** face parte din **mediul de control** și cuprinde probleme legate de organizare, managementul resurselor umane, etică, deontologie și integritate.

“Standardul 1 - Etica și integritatea

1.1.Descrierea standardului: *Conducerea și salariații entității publice cunosc și susțin valorile etice și valorile entității, respectă și aplică reglementările cu privire la etică, integritate, evitarea conflictelor de interese, prevenirea și raportarea fraudelor, actelor de corupție și semnalarea neregulilor.*

1.2.Cerințe generale ale standardului:

1.2.1. Conducerea entității publice sprijină și promovează, prin deciziile sale și prin puterea exemplului personal, valorile etice, integritatea personală și profesională a salariaților.

1.2.2. Conducerea entității publice adoptă un cod de conduită, dezvoltă și implementează politici și proceduri privind integritatea, valorile etice, evitarea conflictelor de interese, prevenirea și raportarea fraudelor, actelor de corupție și semnalarea neregulilor.

1.2.3. Conducerea entității publice înlesnește comunicarea deschisă de către salariați a preocupărilor acestora în materie de etică și integritate, prin desemnarea unui consilier de etică care să monitorizeze respectarea normelor de conduită la nivelul entității.

1.2.4. Acțiunea de semnalare de către salariați a neregulilor trebuie să aibă un caracter transparent pentru eliminarea suspiciunii de delațiune și trebuie privită ca exercitarea unei îndatoriri profesionale.

1.2.5. Salariații care semnalează nereguli de care, direct sau indirect, au cunoștință sunt protejați împotriva oricăror discriminări, iar conducătorii au obligația de a întreprinde cercetările adecvate, în scopul elucidării celor semnalate și de a lua, dacă este cazul, măsurile ce se impun.

1.2.6. Conducerea și salariații entității publice au o abordare constructivă față de controlul intern managerial, a cărui funcționare o sprijină în mod permanent.

1.2.7. Declararea averilor, intereselor și bunurilor primite cu titlu gratuit se realizează de către toți factorii vizați, în conformitate cu prevederile legale.”

Una din căile de asigurare a unui comportament etic este adoptarea unui cod etic sau cod de deontologie profesională. **Codul de etică** are și un rol important în comunicare, atestă că se respectă promisiunile asumate față de valorile și principiile sale. Codul vine în complementarea politicilor, standardelor și a procedurilor. În elaborarea unui cod de etică se iau în considerare aspectele

financiare și non-financiare, de responsabilitate și legalitate. Nu există un model unic de cod de etică, acesta fiind o expresie proprie și specifică fiecărei instituții, însă trebuie să fie suficient de cuprinzător.

Codul de etică este o garanție de formare și implementare a valorilor etice, a comportamentelor și responsabilităților.

Astfel, codul de etică și de integritate reprezintă un ghid în ceea ce privește comportamentul acceptabil din punct de vedere moral la nivel instituțional. El stabilește principii și reguli morale și profesionale pentru toți cei care își desfășoară activitatea în autoritatea în care își produce efecte respectivul cod. Practic aici sunt cuprinse principiile de moralitate pentru oricine trebuie să îndeplinească o atribuție de serviciu, indiferent că este vorba de o funcție de conducere sau de execuție.

Codul etic și de integritate urmărește asigurarea calității actului administrativ, realizarea interesului public, prevenirea și eliminarea faptelor de corupție în cadrul structurilor proprii, prin

- a) reglementarea normelor de conduită etică și de integritate necesare realizării unor raporturi sociale și profesionale corespunzătoare creării și menținerii unui nivel înalt al prestigiului instituției și al personalului acesteia;
- b) informarea publicului cu privire la conduita profesională la care este îndreptățit să se aștepte din partea personalului instituției, în exercitarea funcțiilor deținute;
- c) crearea unui climat de încredere și respect reciproc între cetățeni și personalul instituției, pe de o parte, și între angajații instituției pe de altă parte.

Principiile care guvernează conduita profesională a funcționarilor publici și personalului contractual, avute în vedere la elaborarea codului de etică, sunt cele prevăzute în OUG nr.57/2019 privind Codul administrativ, după cum urmează:

- a) supremația **Constituției** și a legii, principiu conform căruia persoanele care ocupă diferite categorii de funcții au îndatorirea de a respecta **Constituția** și legile țării;
- b) prioritatea interesului public, în exercitarea funcției deținute;
- c) asigurarea egalității de tratament a cetățenilor în fața autorităților și instituțiilor publice, principiu conform căruia persoanele care ocupă diferite categorii de funcții au îndatorirea de a aplica același regim juridic în situații identice sau similare;
- d) profesionalismul, principiu conform căruia persoanele care ocupă diferite categorii de funcții au obligația de a îndeplini atribuțiile de serviciu cu responsabilitate, competență, eficiență, corectitudine și conștiinciozitate;
- e) imparțialitatea și independența, principiu conform căruia persoanele care ocupă diferite categorii de funcții sunt obligate să aibă o atitudine obiectivă, neutră față de orice interes altul decât interesul public, în exercitarea funcției deținute;

- f) integritatea morală, principiu conform căruia persoanelor care ocupă diferite categorii de funcții le este interzis să solicite sau să accepte, direct ori indirect, pentru ei sau pentru alții, vreun avantaj ori beneficiu în considerarea funcției pe care o dețin sau să abuzeze în vreun fel de această funcție;
- g) libertatea gândirii și a exprimării, principiu conform căruia persoanele care ocupă diferite categorii de funcții pot să-și exprime și să-și fundamenteze opiniile, cu respectarea ordinii de drept și a bunelor moravuri;
- h) cinstea și corectitudinea, principiu conform căruia în exercitarea diferitelor categorii de funcții ocupanții acestora trebuie să fie de bună-credință;
- i) deschiderea și transparența, principiu conform căruia activitățile desfășurate în exercitarea diferitelor categorii de funcții sunt publice și pot fi supuse monitorizării cetățenilor;
- j) responsabilitatea și răspunderea, principiu potrivit căruia persoanele care ocupă diferite categorii de funcții răspund în conformitate cu prevederile legale atunci când atribuțiile de serviciu nu au fost îndeplinite corespunzător.